

جمهوری اسلامی ایران
Islamic Republic of Iran

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

Institute of Standards and Industrial Research of Iran

استاندارد ملی ایران

۱۵۰۴۰

چاپ اول

ISIRI

15040

1st. Edition

مداخلات پرستاری - مراقبت از دهان -
آیین کار

**Nursing interventions- Mouth Care
– Code of practice**

ICS: 11.020

به نام خدا

آشنایی با مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به موجب بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱ تنها مرجع رسمی کشور است که وظیفه تعیین، تدوین و نشر استانداردهای ملی (رسمی) ایران را به عهده دارد.

تدوین استاندارد در حوزه های مختلف در کمیسیون های فنی مرکب از کارشناسان مؤسسه* صاحب نظران مراکز و مؤسسات علمی، پژوهشی، تولیدی و اقتصادی آگاه و مرتبط انجام می شود و کوششی همگام با مصالح ملی و با توجه به شرایط تولیدی، فناوری و تجاری است که از مشارکت آگاهانه و منصفانه صاحبان حق و نفع، شامل تولیدکنندگان، مصرف کنندگان، صادرکنندگان و وارد کنندگان، مراکز علمی و تخصصی، نهادها، سازمان های دولتی و غیر دولتی حاصل می شود. پیش نویس استانداردهای ملی ایران برای نظرخواهی به مراجع ذی نفع و اعضای کمیسیون های فنی مربوط ارسال می شود و پس از دریافت نظرها و پیشنهادهای در کمیته ملی مرتبط با آن رشته طرح و در صورت تصویب به عنوان استاندارد ملی (رسمی) ایران چاپ و منتشر می شود.

پیش نویس استانداردهایی که مؤسسات و سازمان های علاقه مند و ذیصلاح نیز با رعایت ضوابط تعیین شده تهیه می کنند در کمیته ملی طرح و بررسی و در صورت تصویب، به عنوان استاندارد ملی ایران چاپ و منتشر می شود. بدین ترتیب، استانداردهایی ملی تلقی می شود که بر اساس مفاد نوشته شده در استاندارد ملی ایران شماره ۵ تدوین و در کمیته ملی استاندارد مربوط که مؤسسه استاندارد تشکیل می دهد به تصویب رسیده باشد.

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران از اعضای اصلی سازمان بین المللی استاندارد (ISO)^۱ کمیسیون بین المللی الکتروتکنیک (IEC)^۲ و سازمان بین المللی اندازه شناسی قانونی (OIML)^۳ است و به عنوان تنها رابط^۴ کمیسیون کدکس غذایی (CAC)^۵ در کشور فعالیت می کند. در تدوین استانداردهای ملی ایران ضمن توجه به شرایط کلی و نیازمندی های خاص کشور، از آخرین پیشرفتهای علمی، فنی و صنعتی جهان و استانداردهای بین المللی بهره گیری می شود.

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران می تواند با رعایت موازین پیش بینی شده در قانون، برای حمایت از مصرف کنندگان، حفظ سلامت و ایمنی فردی و عمومی، حصول اطمینان از کیفیت محصولات و ملاحظات زیست محیطی و اقتصادی، اجرای بعضی از استانداردهای ملی ایران را برای محصولات تولیدی داخل کشور و / یا اقلام وارداتی، با تصویب شورای عالی استاندارد، اجباری نماید. مؤسسه می تواند به منظور حفظ بازارهای بین المللی برای محصولات کشور، اجرای استاندارد کالاهای صادراتی و درجه بندی آن را اجباری نماید. همچنین برای اطمینان بخشیدن به استفاده کنندگان از خدمات سازمانها و مؤسسات فعال در زمینه مشاوره، آموزش، بازرسی، ممیزی و صدور گواهی سیستم های مدیریت کیفیت و مدیریت زیست محیطی، آزمایشگاه ها و مراکز کالیبراسیون (واسنجی) وسایل سنجش، مؤسسه استاندارد این گونه سازمان ها و مؤسسات را بر اساس ضوابط نظام تأیید صلاحیت ایران ارزیابی می کند و در صورت احراز شرایط لازم، گواهینامه تأیید صلاحیت به آن ها اعطا و بر عملکرد آنها نظارت می کند. ترویج دستگاه بین المللی یکاها، کالیبراسیون (واسنجی) وسایل سنجش، تعیین عیار فلزات گرانبها و انجام تحقیقات کاربردی برای ارتقای سطح استانداردهای ملی ایران از دیگر وظایف این مؤسسه است.

* مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

- 1- International organization for Standardization
- 2 - International Electro technical Commission
- 3- International Organization for Legal Metrology (Organization International de Metrology Legal)
- 4 - Contact point
- 5 - Codex Alimentarius Commission

کمیسیون فنی تدوین استاندارد
« مداخلات پرستاری - مراقبت از دهان - آیین کار »

رئیس:

میرزا بیگی، غضنفر
(کارشناس ارشد کار آفرینی)

دبیر:

سالمی، صدیقه
(کارشناس ارشد آموزش پرستاری)

سمت و / یا نمایندگی

رئیس کل سازمان نظام پرستاری کشور

عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران
معاون فنی سازمان نظام پرستاری کشور

اعضاء: (اسامی به ترتیب حروف الفباء)

پروین، لیلی
(کارشناس ارشد پرستاری داخلی - جراحی)

کارشناس معاونت فنی سازمان نظام پرستاری
کشور

رضوی، مریم
(کارشناس پرستاری)

کارشناس معاونت فنی سازمان نظام پرستاری
کشور

زینعلی، مرتضی
(کارشناس پرستاری)

مترجم و ناشر کتاب های پرستاری

ریانی، مسعود
(دکترای پرستاری)

عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمان

سنجری، مهناز
(کارشناس ارشد پرستاری کودکان)

کارشناس معاونت فنی سازمان نظام پرستاری
کشور

محمودی راد، محمدحسین
(دکترای پرستاری)

عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند

مصطفوی، اشرف
(کارشناس ارشد پرستاری بهداشت جامعه)

کارشناس معاونت فنی سازمان نظام پرستاری
کشور

نجاتیان، احمد
(کارشناس ارشد بهداشت)

معاون فرهنگی سازمان نظام پرستاری کشور

پیش گفتار

استاندارد " مداخلات پرستاری - مراقبت از دهان- آیین کار " که پیش نویس آن در کمیسیون های مربوط به موجب بند ۵ ماده ۳ قانون سازمان نظام پرستاری مصوب ۸۱/۹/۱۱ مجلس شورای اسلامی توسط سازمان نظام پرستاری تهیه و تدوین شده و در سی و ششمین اجلاس کمیته ملی استاندارد خدمات مورخ ۸۹/۱۱/۲ مورد تصویب قرار گرفته است، اینک به استناد بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱، به عنوان استاندارد ملی ایران منتشر می شود. برای حفظ همگامی و هماهنگی با تحولات و پیشرفت های ملی و جهانی در زمینه صنایع، علوم و خدمات، استانداردهای ملی ایران در مواقع لزوم تجدید نظر خواهد شد و هر پیشنهادی که برای اصلاح و تکمیل این استانداردها ارائه شود، هنگام تجدید نظر در کمیسیون فنی مربوط مورد توجه قرار خواهد گرفت. بنابراین، باید همواره از آخرین تجدیدنظر استانداردهای ملی استفاده کرد.

منبع و مأخذی که برای تهیه این استاندارد مورد استفاده قرار گرفته به شرح زیر است:

- ۱ - اسملتزر ، سوزان . بیر ، برندا . پرستاری داخلی جراحی برونر و سودارث، گروه مترجمین . تهران : نشر جامعه نگر ، ۱۳۸۷.
- ۲ - بلک و هوکس . پرستاری داخلی و جراحی، ترجمه اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی . تهران : جامعه نگر ، سالمی، ۱۳۸۵ .
- ۳ - سازمان نظام پرستاری . استاندارد های خدمات پرستاری . تهران : ۱۳۸۵.

4- Jadith schilling. *Nursing Procedures*. Fifth Edition.2009

5 - Karen,Holland.*Mini Encyclopaedia of nursing*.2005

مداخلات پرستاری - مراقبت از دهان - آیین کار

۱ هدف و دامنه کاربرد

هدف از تدوین این استاندارد شناسایی و اجرای اصول کلی مداخلات پرستاری در مراقبت از دهان به منظور برقراری بهداشت دهان برای مددجویان / بیمارانی که به مدت طولانی بستری شده اند یا بهداشت دهان برای آنان تجویز شده است و نمایش طرح گام به گام این خدمت جهت بهبود کیفیت کار ، پیشگیری از خطاهای احتمالی و همچنین امکان اجرای یکسان خدمات می باشد.
این استاندارد برای موارد زیر کاربرد دارد:

الف- در کلیه بخش های عمومی و تخصصی در صورت نیاز به این خدمت برای ارائه مراقبت های پرستاری یکسان و روشن .

ب- در مراجع قضائی به منظور سندی قیاسی برای بررسی کیفیت اقدامات انجام شده .

۲ مراجع الزامی

مدارک الزامی زیر حاوی مقرراتی است که در متن این استاندارد ملی ایران به آن ها ارجاع داده شده است. بدین ترتیب آن مقررات جزئی از این استاندارد محسوب می شود.
در صورتی که به مدرکی با ذکر تاریخ انتشار ارجاع داده شده باشد، اصلاحیه ها و تجدید نظرهای بعدی آن مورد نظر این استاندارد ملی ایران نیست. در مورد مدارکی که بدون ذکر تاریخ انتشار به آن ها ارجاع داده شده است، همواره آخرین تجدید نظر و اصلاحیه های بعدی آن مورد نظر است.
استفاده از مراجع زیر برای کاربرد استاندارد الزامی است:

۱-۲ استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۰۹، مداخلات پرستاری- شستن دست ها- آیین کار

۲-۲ استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۱۴، مداخلات پرستاری- پوشیدن و خارج کردن دستکش های یک بار مصرف- آیین کار

۳-۲ استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۱۲، مداخلات پرستاری- وضعیت دادن به بیمار/ مددجو- قرار دادن بیمار/ مددجو در وضعیت به پهلو خوابیده - آیین کار

۴-۲ استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۱۰، مداخلات پرستاری- وضعیت دادن به بیمار/ مددجو- قرار دادن بیمار/ مددجو در وضعیت نشسته یا نیمه نشسته- آیین کار

۳ اصطلاحات و تعاریف

در این استاندارد اصطلاحات و تعاریف زیر به کار می رود:

۱-۳

پرستار^۱

فردی که موفق به کسب دانشنامه کارشناسی در رشته پرستاری گردیده است .

۲-۳

بهیار^۲

فردی دارای دیپلم بهیاری که تحت نظارت کلی دریک واحد بهداشتی ودرمانی در فعالیت های پرستاری همکاری داشته وهمچنین ممکن است در زایمان های طبیعی زنان باردار کمک نموده واز مادران ونوزادان مراقبت نمایند.

۳-۳

کمک پرستار^۳

فردی دیپلمه که طی یک دوره آموزشی مرتبط ، آموزش های لازم در زمینه انجام اموری از قبیل اجرای دستورات بهداشتی ودرمانی و کمک به پرستاران وبهیاران را فرا گرفته وتحت نظارت کلی این خدمات را در بیمارستان جهت مددجویان / بیماران ارائه می دهد.

۴-۳

مددجو/ بیمار^۴

شخصی که برای دریافت خدمات درمانی به یکی از مراکز بهداشتی/ درمانی مراجعه می کند .

۵-۳

رفلکس گگ^۵

منظور همان واکنش اوغ زدن یا وادار شدن به استفراغ است.

۶-۳

ریسیور^۶

ظرف فلزی یا پلاستیکی است که به منظور جمع آوری مایعات، ترشحات و مواد اضافی بدن مورد استفاده قرار می گیرد .

-
- 1 - Nurse
 - 2 - Licensed Practical Nurse/LPN
 - 3 - Nurse assistant
 - 4 - Patient /Client
 - 5 - Gag reflex
 - 6 - Receiver

شکل ۱- ریسپور

۷-۳

پاراوان^۱

عبارت است از چارچوبی همراه با یک پرده محافظ که به منظور برقراری یک محیط امن و خارج از دید و حفظ حریم مددجو / بیمار برای ارائه مراقبت های جسمی جهت مددجو/ بیمار مورد استفاده قرار می گیرد.

شکل ۲- پاراوان

۸-۳

دستکش یک بار مصرف^۲

دستکش های پلاستیکی که به عنوان محافظ مورد استفاده قرار می گیرند.

۹-۳

دستکش طبی یا لاتکس^۳

دستکش های یک بار مصرف هستند که معمولاً از جنس لاتکس انتخاب شده و در زمان جراحی و به صورت استریل مورد استفاده قرار می گیرند

شکل ۳- دستکش طبی یا لاتکس

-
- 1 - Parowan
 - 2 - Disposable Gloves
 - 3 - Medical or latex gloves

۱۰-۳

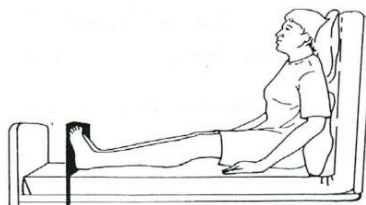
لاتکس^۱

لاتکس توسط گیاهی به نام *Hera brasiliensis* تولید می شود و به شکل مایع شیری رنگ می باشد این محصول در صنعت طی فرآیند های گوناگون و اشکال مختلف مثل دستکش، کاندوم و ... به کار می رود.

۱۱-۳

وضعیت نشسته کامل^۲

در این وضعیت سر تخت ۹۰ درجه بالا نگه داشته می شود و روی میز بیمار بالش گذاشته می شود تا بیمار بتواند به جلو تکیه دهد و با گذاشتن دست ها روی بالش استراحت کند در این حالت اتساع ریه ها به حداکثر می رسد.

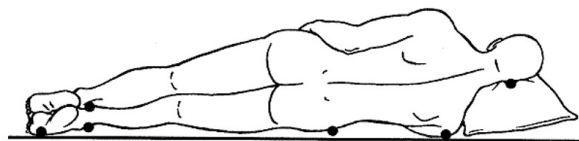

شکل ۴- وضعیت نشسته

۱۲-۳

وضعیت خوابیده به پهلو^۳

در این وضعیت مددجو بر روی یک پهلو استراحت می کند و این در حالی است که قسمت اعظم بدن روی لگن و شانه زیرین است. قرار گرفتن در این وضعیت در حالی که سر تخت ۳۰ درجه بالاست برای مددجویانی که در معرض خطر ابتلا به زخم های فشاری هستند توصیه می شود. وضعیت تنه باید مشابه ایستادن باشد.

شکل ۴- وضعیت خوابیده به پهلو

۱۳-۳

لثه^۴

-
- 1 - Latex
 - 2 - High- Fowler's
 - 3 - Lateral Position
 - 4 - Gum

پوششی است مخاطی و ضخیم که گردن دندان ها را پوشانده و به استخوان های فک بالا یا پایین اتصال محکمی دارد و باعث می شود دندان ها در حفره دندانی به شکل مستحکم قرار گیرد.

۱۴-۳

تاج دندان^۱

قسمتی از دندان که خارج از لثه قرار دارد و بیشترین تماس را در هنگام جویدن با غذا دارد.

شکل ۵- تاج دندان

۱۵-۳

نخ دندان^۲

نخ موممانندی است که جهت از بین بردن پلاک ها و جرم دندانی بین دندان ها از آن استفاده می شود. این نخ بین سطوح دندان ها کشیده می شود.

۴ اهداف مداخله ای

برقراری بهداشت دهان برای مددجویان/ بیمارانی که به مدت طولانی بستری شده اند یا بهداشت دهان برای آنان تجویز شده است .

۵ حداقل وسایل مورد نیاز

۱-۵ حوله

۲-۵ مسواک

۳-۵ خمیردندان

۴-۵ دستکش یک بار مصرف

۵-۵ ریسپور

۶-۵ آب تمیز

۷-۵ نخ دندان

۸-۵ پنبه

1 - Crown
2 - Dental Floss

۵-۹ سرنگ بدون سر سوزن

۶ روش انجام کار

۶-۱ شستن دست ها مطابق با استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۰۹ .

۶-۲ حفظ خلوت مددجو / بیمار با کشیدن پاراوان یا بستن در اتاق .

۶-۳ توضیح روش کار برای مددجو /بیمار.

۶-۴ قرار دادن مددجو/ بیمار در وضعیت نشسته مطابق با استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۱۰ و در صورت وجود محدودیت مددجو/ بیمار در وضعیت خوابیده به پهلو قرار داده شود. مطابق با استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۱۲.

۶-۵ قرار دادن حوله زیر چانه مددجو/ بیمار.

۶-۶ پوشیدن دستکش یکبار مصرف مطابق با استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۱۴

۶-۷ مرطوب کردن مسواک با آب.

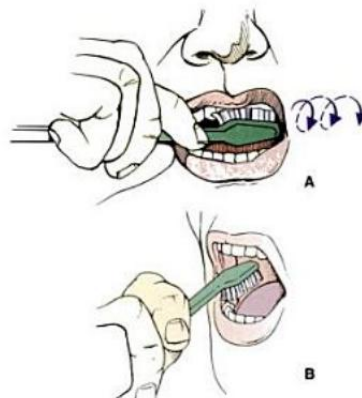
۶-۸ قرار دادن کمی خمیر دندان روی مسواک .

۶-۹ دادن مسواک به دست مددجو/ بیمار که توانائی همکاری دارد .

۶-۱۰ ارائه توضیحات لازم به مددجو/ بیمار در مورد اینکه مسواک را در زاویه ۴۵ درجه نسبت به خط لثه ها نگه دارد. در صورت لزوم این کار با کمک پرستار یا بهیار یا کمک پرستار انجام شود.

۶-۱۱ تمیز کردن دندان ها با حرکات کوتاه و از بالا به پایین و از سمت لثه به تاج دندان و تکرار این عمل برای سطوح داخلی و خارجی.

۶-۱۲ تمیز کردن سطوح جونده با عقب و جلو بردن مسواک.

شکل ۶- تمیز کردن سطوح جونده با مسواک

۶-۱۳ تشویق مددجو/ بیمار به برس زدن روی زبان به طور آهسته به گونه ای که منجر به تحریک رفکلس گگ نشود.

۶-۱۴ دعوت از مددجو/ بیمار به شستشوی دهان با آب و برگرداندن آب به داخل ریسپور.

۶-۱۵ خشک کردن دهان مددجو/ بیمار با حوله.

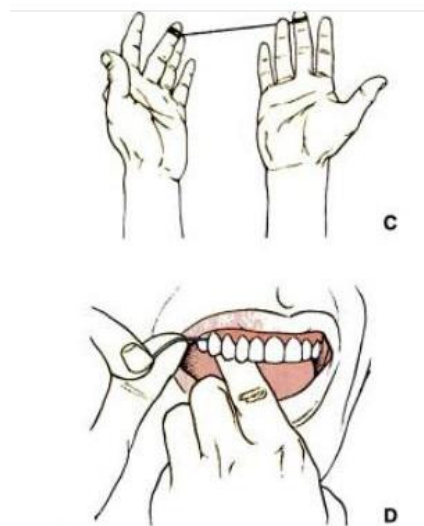
۶-۱۶ استفاده از نخ دندان.

۶-۱۷ برداشتن یک قطعه ۲۵ سانتیمتری نخ دندان.

۶-۱۸ پیچیدن هر انتهای نخ بین انگشت میان دو دست.

۶-۱۹ حرکت دادن نخ از بالا به پایین بین دندان های پایین.

۶-۲۰ تکرار این کار برای دندان های بالا.

شکل ۷- تمیز کردن دندان ها با نخ دندان

۶-۲۱ تشویق بیمار به شستشوی دهان با آب و برگرداندن آب به داخل ریسپور.

۶-۲۲ خشک کردن دهان مددجو/ بیمار .

۶-۲۳ خارج کردن دستکش ها

۶-۲۴ جا به جا کردن وسایل براساس اصول بهداشتی .

۶-۲۴ شستن دست ها مطابق با استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۰۹.

۷ شرایط انجام کار

۷-۱ دقت و صحت در انجام کار

۷-۲ حفظ حریم و حرمت مددجو/ بیمار

۷-۳ ارائه توضیحات لازم به مددجو/ بیمار در مورد نحوه انجام کار

یادآوری - زمان لازم برای انجام خدمت حدود ۱۰ دقیقه است.

۸ شرایط ارائه دهنده خدمت

این فرآیند کار توسط پرستار ، بهیار و کمک پرستار و در کلیه بخش ها برای مددجو/ بیمار انجام می گیرد.

پیوست الف
(الزامی)
حقوق مدد جو / بیمار

الف-۱ مددجو/ بیمار حق دارد در اسرع وقت درمان و مراقبت مطلوب، مؤثر و همراه با احترام کامل را بدون توجه به عوامل نژادی فرهنگی و مذهبی از گروه درمان انتظار داشته باشد.

الف-۲ مددجو/ بیمار حق دارد در خصوص مراحل تشخیص، درمان و سیر پیشرفت بیماری خود اطلاعات ضروری را شخصاً و یا در صورت تمایل از طریق یکی از وابستگان از پزشک معالج درخواست نماید به طوری که در فوریت‌های پزشکی این امر نباید منجر به تأخیر در ادامه درمان یا تهدید جانی مدد جو / بیمار گردد.

الف-۳ مددجو/ بیمار حق دارد در صورت تمایل شخصی و عدم تهدید سلامتی آحاد جامعه طبق موازین قانونی رضایت شخصی خود از خاتمه درمان را اعلام و یا به دیگر مراکز درمانی مراجعه نماید.

الف-۴ مددجو/ بیمار حق دارد جهت حفظ حریم شخصی خود از محرمانه ماندن محتوای پرونده پزشکی، نتایج معاینات و مشاوره‌های بالینی جز در مواردی که براساس وظایف قانونی از گروه معالج استعلام صورت می‌گیرد اطمینان حاصل نماید.

الف-۵ مددجو/ بیمار حق دارد با کسب اطلاع کامل از نوع فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی بیمارستان که بر روند سلامتی و درمان او مؤثرند تمایل و رضایت شخصی خود به مشارکت درمانی را اعلام و یا در مراحل مختلف پژوهش از ادامه همکاری خودداری نماید.